

Moderni porezni sustavi su zasnovani na oporezivanju dohotka i/ili potrošnje. Bogatstvo kao porezna osnovica uglavnom nije u žiži poreznih teoretičara odnosno poreznih vlasti. Razloge ovom pristupu nalazimo u kapital odnosu putem kojeg se stimulira indeks koncentracije bogatstva. Pri tome bogatstvo se definira kao kumulativ štednje pojedinih vlasnika osnositelja bogatstva. U kapital odnosu je također razumljivo samo po sebi da se prilikom nasljeđivanja ne koriste - u fiskalnom pogledu – neprimjereni kapital odnosu porezi na imovinu. Ovo se pravda činjenicom da je dohodak već jednom oporezovan pa njegovo oporezivanje iznova u fazi nasljeđivanja predstavljalo bi dvostruko oporezivanje sa mnogim multiplikativnim djelovanjem.

Porezi – uključivo i doprinose – temelj su svih fiskalnih prihoda u svim zemljama. Što je neka zemlja razvijenija to je značaj oporezivanja dohotka veća. U nerazvijenim – ali i malim i otvorenim – zemljama oporezivanje potrošnje ima izuzetan značaj. Općenito može se reći da je «kompozicija» poreza na dohodak i poreza na potrošnju jedinstven problem koji nije moguće separatno promatrati. Tako danas, među ekonomskim analitičarima, nije sporno da je moguće regresivnost poreza na potrošnju relevantno smanjiti – «kompenzirati» - povećanjem neoporezovog dijela dohotka. U tom pravcu koristi se i selektivni učinci trošarina.

Carina je poseban problem koji valja promatrati nezavisno od fiskalne funkcije poreza. Naime u zavisnosti o ekonomskoj teoriji/politici različito će carine biti «implementirane» u porezni sustav. Tako će u neoliberalizmu – slučaj Hrvatske – carine imati tek ograničeno značenje sa tendencijom njihovog smanjenja. U intervencionizmu manipulacijom carina moguće je provoditi aktivnu ekonomsku politiku. Pri tome veće fiskalno značenje carina ipak, u krajnjoj liniji, ima tek sekundarno značenje. Neuporedivo veće značenje carina, u uvjetima intervencionizma, je u vođenju tečajne politike. Neoliberalizam kao temelj te i takve neoliberalističke ekonomske politike, u funkciji kapital odnosa, eliminira značaj carina u svakom pogledu. Posljedica je jasna i predvidiva – eutanazija privredne strukture.

Prema tome, u osnovi svaki porezni sustav je determiniran porezima na dohodak (ovdje valja uključiti porez na dobit) i porezima na potrošnju. Prema tome, nije moguće govoriti o promjenama u poreznom sustavu a ignorirati bilo koji od temeljnih poreznih oblika. Tako je recimo značaj trošarina u Belgiji i Sjedinjenim državama naprosto neuporediv. Naime jedinstvena klasifikacija poreza prema klasifikaciji OECD-a znači samo inventarizaciju poreznih oblika i ništa više. Porezi su snažni nacionalni instrumenti i zato nije iznenađujuće da se u okviru Europske unije toliko govori a tako malo čini na harmonizaciji poreznih sustava. Kapitalan dokaz različitosti poreznih sustava je porez na dodanu vrijednost. On je izraz nacionalnih autonomija. Kad to ne bi bilo tako nitko živ ne bi mogao odgovoriti na pitanje zašto SAD nema porez na dodanu vrijednost.

Zaključno polazeći od nadsustava moguće je komponirati porezni sustav pri čemu ne postoje uzori u rješenju već samo, iako je i to sporno, kao vektorsko određenje. Svaki stupanj razvoja ima svoj porezni sustav. Ostalo je ili neznanje ili svjesna destrukcija nacionalne ekonomije.

Inventura poreznih oblika – Četvrti put

Autor Guste Santini

Utorak, 14 Rujan 2004 20:25
